

SZÉKELYFÖLD

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.

Megjelenik hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Kézdivásárhely, 1905. Junius 15.

Csütörtök.

XXIV. évfolyam. 48. szám.

Felelős szerkesztő: Vajna Károly.

Kiadó laptulajdonos: Ifj. Jancsó Mózes.

Előfizetési árak:

Egész évre 10 korona. Félévre 5 korona.

Negyedévre 2 korona 50 fillér.

Egyes szám ára 10 fillér.

A lap szellemi részét illető közlemények, Vajna Károly szerkesztőhöz, az előfizetési és hirdetési pénzek Ifj. Jancsó Mózes könyvnyomdájába küldendők.

Hirdetmények díja:
4 hasábos petíciórért, vagy annak helyéért 10 fillér.
Hivatalos és árverési hirdetések külön díjtétel szerint.
Nyílt értekezések 10 fillér.
A hirdetmények s nyílt erők díja előre fizetendő.

Román dolgok

Sósmező, 1905. junius 13.

E címen jelent meg a „Székelyföld” f. é. 34. számában egy cikk az országot bevándorló kalugerekről s azok üzemeiről. Ezt a külellenséget, mely Romániából jőve minden ellenőrzés nélkül barangolja országunkat, itt esetleg izgat és tudja Isten mit művel, megismertük s ellene védekezni nehéz nem lesz, ha hatóságaink egy kis figyelemmel lesznek ezen „ártatlan pópákra”.

Van egy ennél jóval veszedelmesebb dolog, melyre a figyelmet nem szabad sajnálnunk: a pénzforgatás mestersége s azok következményei a szegény népre és édes hazánkra.

Egy erre vonatkozó megfigyelésemet akarom nyilvánosságra hozni, mert megvagyok győződve, hogy ez a baj nemcsak ezt a községet sújtja, melynek én is lakója vagyok, hanem még sok más falut is az elszegényedés veszébe sodor. Vagyis: egy manipulációra kell kiterjesztenünk figyelmünket, mely a nép nagyrészen való elszegényedését szüli és még egyéb tiltakozatos dolgot tartalmaz . . . . .

Tapasztalatom szerint minden községben, melyben kisebb vagy nagyobb számban románok vannak, megvannak az „Albinák” az ügynöke, ki a pénzintézet pénzügyi gyümölcsöztetni van hivatva. Ezt eleinte egy feltűnő cifra, magyar és román feliratu tábla hirdeti, mely tábla később levétetik, mihelyt a falu lakóinak tudomásuk van arról, hogy itt olesó pénzkölesönhöz juthatnak. Az ügynök rendesen a pápa vagy a daszkál (tanító), esetleg testvéri szeretettel mindkettő. Ezen egymás felé kacsintó jó urak vannak aztán hivatva a népen „segíteni”. A legkisebb kölesönt is kieszközlik ők. Ismerik a népet s így nagyon is tisztában vannak azzal, hogy mit kell tenniük a saját és az „Albina” érdekében előmozdítására. Ettől a kegytől a a község magyar lakóit sem fosztják meg . . . . .

A nép sietve kap az alkalmon, hisz 100 közül 99 nincs tisztában azzal, hogy milyen nehezen fog menni a kölesönhöz elmarad s így a vagyonkát oltalmába veszi az „Albina”, nehogy idegen kézre jusson. Ennek, hogy így legyen, éber őre a pápa. A tanító, hogy tekintélye a pápa felfogása szerint ne nőjön, ebben csak a befentes titkár szerepét játsza, de neki is jut az utánjárási díjakból, az üzlet bizonyos szá-

zalékából, melyet az „Albina” üzlet és a megtakarított póstköltségekből. Tessék csak azt néhány községben megfigyelni!

A szegény tanítót mindenestre kielégíti a néhány garas, mert hitvány fizetést kap biz ő, de lelkiismeretét mégis bántatná az, hogy a szegény nép igen könnyen kap a kölesönhöz, sőt könnyelmű ebben s így egy ilyen módon elkövetett pénzharcosolási mód a kínálva-kinált pénzzel a népet az anyagi romlásba taszítja. Tessék csak megfigyelni, hogy mire használja a nép az ilyen uton kapott 100, 200, 300 koronákat!? Fényesebb lagzikot tart és cifrább ruhába jár stb.

Ettől kellene a pópának a népet féltetni és nem attól, ha magyarul tanul s nem segít egy „Nagy-Románia” rögeszméje mellett agítani . . . . .

Biz szomorú, ha ugyszólván egy egész község egy pénzintézet zsebében van. — De más számítás is van ebben! Tán eltalálom, hogy ez: csepből lesz forrás, forrásból esermély, esermélyből patak, patakból folyó és folyókból a tenger. Sok kicsi sokra megy. A fő az, hogy egy-é legyen . . . . .

Minderről már többször elhangzott a szó, de elhangzott a pusztában és nyoma veszett . . . Ideje volna ezen manipulációt már egyszer komolyan venni és utána kutatni annak, hogy hány székely ember uszik az „Albiná”-ban!? Átspionkodnak ezen román eszméktől megbódult urak, tapasztalatom szerint, tiszta magyar községekbe is, hogy egy haszonrészesei lehessenek és szolgálatot tehessenek a „szent célnak.”

Tudomásom van róla, hogy pénzt kínálnak ott, hol van mire rátenniük kezüket. Hisz ez tán a dolog java! Kié a föld, azé a haza. Tehát dufla célt szolgálnak. Hej pedig a „testvérek” sem lesznek igen kimélve, hát még a nem testvérek? Valóságos irtóháborút lehet így indítani feltűnés, életkockázat és puskapor nélkül. Kérdezzük csak az alocsérnáttoniakat! akkor ennél egyebet is hallunk.

Ebben kellene a székelymentés akcióját megkezdeni s feltétlenül odahatni, hogy a már idegen kézen levő birtok visszakérüljön, a rajta levő teher illetőleg kifizetessék s népünk olyan kölesönhöz jusson, melynél nincs a haza sorsa is veszélyeztetve. Miért nincs magyar pénzintézeteknek megbízottja minden községben, ki igazán megbízható abban, hogy nem pénzharcosolásból eszközöl kölesönöket és a kinél kivan zárva, hogy haza ellenes üzemeiket folytat ezzel. Így, román testvérek! Lássátok ellenségeiteket azokban, kik nek-

tek kínálva-kínálják a pénzt, mert ezzel csak ahhoz segítenek benneteket, hogy előbb tönkre menjete, mert az elvett birtokot ingyen vissza nem kapjátok többé . . . Nem titeket néznek ám ezek, hanem első sorban saját magukat. Ne tartsatok pénzügyi nőköket, hanem igazi papokat és tanítókat, kiknek bensejében forrón ég a vágy a népet és hazát boldogítani . . . azt a hazát, melynek magyar, román stb. egyformán fia.

És ti magyarok! ne feledjétek, hogy nem árt az elővigyázat. Sósmezei.

A politikai válság.

Fejérváry báró a királynál.

Fejérváry Géza báró vasárnap reggel Bécsbe érkezett és ott a Meissl und Schadn szállóban rendelt lakására hajtatott. A vasárnap folyamán Fejérváry báró több látogatást tett, majd vejének, Burián István báró közös pénzügyminiszternek családjá körében töltötte a délutánt.

Hétfőn délelőtt fél tíz óra után Fejérváry báró a szállodából teljes tábornoki díszben a Hofburgba hajtatott. Háromnegyed tízkor lépett Fejérváry báró a király dolgozószobájába. Az audiencia mintegy másfél óra hosszat tartott.

Fejérváry báró a királytól egyenesen a kabinetirodába ment át és ott csaknem másfél óra hosszat időzött. Abból a körülményből, hogy Fejérváry bárónak az audiencia után olyan hosszasan volt dolga a kabinetirodában, azt következtetik, hogy az új kormány megalakításának ügye már a hétfői kihallgatáson döntő stádiumba jutott.

Háromnegyed egy órakor Fejérváry a kabinetirodából távozva, a Burgwache előtt várakozó kocsijára ült és Goluchovszki gróf közös külügyminiszterhez hajtatott. Mivel azonban a külügyminisztert Fejérváry báró nem találta otthon, számára üzenetet hagyott hátra. Innen Pitreich tábornokszernagy, közös hadügyminiszterhez hajtatott Fejérváry báró. Pitreichet otthon találta és vele mintegy negyedóra hosszat tanácskozott.

Fejérváry Géza báró még pünkösd vasárnapján egy bécsi újságrót fogadott, akinek ezt mondta:

— Ideérkezésöm összefüggésben van a magyar válsággal. Ő felségének a politikai válság ügyében folytatott fáradozásaim tárgyában teszek jelentést. Egyebet nem mondhatok.

A bécsi újságró a részletkérdések iránt érdeklődött, de Fejérváry báró nem nyilatkozott ezekről, még csak ezt jegyezte meg:

— Különbözik nem a szavak, hanem a tettek embere vagyok!

Az udvarhoz közelálló bécsi körökben biztosra veszik, hogy a Fejérvárykabinet ügye a hétfői kihallgatással döntő stádiumba jutott el és az új kormány kinevezése még erre a hétre várható.

Nyári téma.

Társaságban, kávéházban, utcán, nappal is megéjjel is, az most a téma: hová megy a nyáron? Az üdülést, a szórakozást, inkább a divat diktálja ma, mint az ember testi és lelki kívánsága. Mert csak az a tekintély, aki fürdözik. Csak az, aki majd

az őszön eldicselkedhet: hogy a nyáron Karlsbadban, Francesbadban, Osztenében, Marienbadban töltött el egy hosszú nyarat. Nem garaszkodott, mert az nem gavalléria. Csak az a tekintély, aki ott veszen lakást, ahol az egyiptomi alkirály, a perzsa sah, a francia márk, a magyar mánás, a lipótvárosi nagykereskedő. Csak az, aki a feleségét egy vagon ruhával felszerelve küldte Karlsbadba. Aki minden szombaton este ellátogat a családjához s idehaza mesés szalmaözegeyi dárídókat tud rendezni.

A tőke, a vagyon kérdés nem jön számításba, ha a fürdőügy költsége váltókon alapszik is. A jó külföldi üzletembereknek az tőkéletesen mindegy. A készpénz beszél. Hitelre nem lehet fiórtolni. És miután más megoldás nincs, aki külföldi fürdőre megy, annak bizony vezekelnie kell. Fizet mindenki, mint a parancsolat. Akkor is ha méregdrága árakra előni az épe. Mert a divatnak, a filanének nagy ára van.

Ha az egészségnak volna olyan ára, még hagyján. Mert egészségünkért, az utolsó párnánkat sem szabad sajnálni. De nem egészségünkre áldozunk. Csupán a divatért. Ide haza Fenyőházán, Bártfán, Póstyénben, Mehádián, Csízen, Korondon, Szolgván, Koritnyicán, Lukács fürdőben, Parádon, Előpatakon még a jó ég tudná hol, bizonynyal eleget tehetünk egészségünk helyre állítására. Nem újságírói köz-helyek, de egyetemi orvostanórok kémiai vizsgálódásai magasztalják a magyar fürdőik gyógyítóerejét. Mégis hogy áll a magyar fürdőügy. Tuszka Ödön dr. nagyon ügyesen jellemzi egy balneológiai lapban a magyarfürdőügy kérdését. Ezt mondja:

„A Magyar fürdőügyből csak a fürdő marad itthon mert az „ügyet“ lejáratták, a magyart meg kijáratják az orvosok meg a családapák.”

Miért? Mert a magyar fürdőket előkelőségek nem látogatják, mert a magyar fürdőkön nincs semmi újítás, a magyar fürdőkön nincs társadalmi élet, ott csak a kaszt rendszer dominál, a magyar fürdőkön a bérlők valóságos fosztogatók, akik silány ételeket szolgálnak, föl nem tartanak fenn szalonokat, nem gondoskodnak olcsó kirándulásokról, kényelmes szállásokról, maguk az orvosok elzárkoznak, begombolkoznak, voltaképpen egyebet sem lehet magyarfürdőn csinálni, mint kártyázni.

Van ezekben a mérvekben sok igazság. Mikor azonban a kezdetleges magyar ipar pártolása uton-utfélen felhangzik s itt-ott igazán meg is indul, éppen így iparügynek kell a magyar fürdőügyet is tekinteni. A magyar fürdők felkarolása kiegyenlíti az ellentéteket, publikum és bérlők között. A legtöbb bérlő rettenetes bérösszeg sulya alatt görnyed. Az

üzletre nem akar ráfizetni, mert akkor neki nem üzlet, hanem a kára. Ő azon a publikumon vasalja be a bért, aki a fürdőn megfordul. Azon a kevésen. Ha azonban a fürdők látogatottsága növekedik, neki is engednie kell a tarifából. A fürdő képe is megváltozik. A konyha is rendezettebb lesz, olcsón lehet enni, kellemesen pihenni, a közlekedés is javul, a fürdő díj is olcsóbb, sőt a társadalmi együttélés kellemessége is szebb, kívánatosabb lesz, mert az az eszmé, hogy a hazafiság fog kezét a hazai pénz itthon tartására közelebb hozza az embereket egymáshoz. A magyar közvagyonot ne emésze, ez az mostani divat. Hadd maradjon itthon az a sok millió. Hadd kamatozzék a magyarnak bőven adott száz meg száz gyógyvize, a haza népének. Hadd forogjon itt a mi pénzünk, ahol nyomorról beszélnek: a hová azonban a teremtés szerető kézzel osztogatott természeti kincseket, olyanokat melyeket a külföld régen aranybányákka csinált volna.

Kezet kell fogni. Az orvosok mindegyike legyen egy-egy élő reklám. Ne küldjék betegeiket a külföldre ha több arzt, több vasut, több jódott, brómt, szén-savat találnak a hazai gyógyvizekben, mint a külföldiekben. Elvégre ők az uszály ellenségei: hát ne hordják, ne hordassák. Vágják le a disztelen copfot és mint más kérdésben, ebben is szolgálják a hazafiságot, tisztelést is növelné a népből.

Ne higgyük, hogy a kötelező állami biztosítás mellett, egyszerre nagy mérveket öltene a pirómánia. Mert a hogy most üldözik a hatóságok a gyújtogatást, úgy üldöznék állami biztosítás mellett is. És azt a romlott fedésű, megrokkant vityildókat akkor sem lehetne kétszeres árban biztosítani, csak a valódi érték erejéig.

Semmi sincs utban a terv megvalósítására, legfeljebb a biztosítási társaságok részvényesei kaparnak a fejüket és egy kicsit hangosak volnának. De a mit Deák Ferenc régen igaznak mondott, igaz az ma is. Nem kell azzal törődni.

Az állam az a nép érdeke a fődolog.

Az új miniszterium

Budapest, junius 14. A Hivatalos Lap, hír szerint, holnap vagy holnapután számában közölni fogja az új miniszterium kinevezését, mely a következő:

Elnökség, felség személye körül: pénzügyminiszter: báró Fejérváry Géza.

Pénzügyi államtitkár: Popovics marad.

Belsőügyminiszter: Kristóffy József.

Honvédelmi miniszter: Bihar tábornok.

Kereskedelmi miniszter: Vörös László.
Földművelésügyi miniszter: György András.
Közügyügyi miniszter: Lukács György.
Igazságügyminiszter: Lányi Bertalan.
Horvát miniszter: Kovácsécsics.

NAPI HIREK.

József Főherceg 1833—1905.

A magyar nemzetre mélységes gyász borult,

A mitől hónapok óta félve tartottunk: bekövetkezett.

Egyik leghűbb fia, a nagyok között is nagy és jó: József főherceg junius 13-án reggel hosszas szenvedés után örök álmra hunyta le jószágos szeméit.

A kék Adria partján Fiumében repült el szép lelke a tulvilágra, örökre elhagyva hön szeretett magyar hazáját.

Mert József főherceg magyar volt szívében lelkében tetőtől talpig, miénk, magyaroké volt születése percétől haláláig.

Mint atyja József nádor, ő is köztünk, velünk, értünk élt. Ő teremtette meg a magyar nemzet személynét, büszkeségét: a magyar honvédséget, melynek első és igazi főparancsnoka volt.

Hült porait is itt közöttünk: a budai várpalota Szent Zsigmond-kápolnája alatti családi sírboltban helyezik örök nyugalomra vasárnap. Áldás, a magyar nemzet áldása, örök hálája kíséri sírjába!

T Á R G A.

Tavaszi esőben.

Irta: Lämpért Géza.

Tavaszi eső langyos kövér cseppje
Hall kip-kop... csendesen a kövezetre,
Éjjel után az óra egyet üt —
A sarkon a rend éber óre ásit,
Egy-két megkésített lump... nincs senki más itt,
Almatag csend, nyugalom mindenütt.

Még én valék itt — ha a lelkem régen
Ott nem mulatna lenn a faluvégen,
Hol a langyos barna rögre hull,
S omlik a hant és nyílik a barázdla,
S az élet ezer milliói kis fája
Fakad, zsendül, nő halk zajtalanul.

A magyar nők szíve.

— Fővárosi levél. —

Irta: Kiss József.

A gyorsan dolgozó fővárosi napi sajtó riporterei korán sem irtak előlünk el mindent, ami most vasárnap Budapesten történt. Megmozdult az ország lelkes hölgygárdája. Pedig mennyi fáradtsággal járt az ut. A hirtelen előtört nap teljes meglepéssel ol-

vasztja az aszfaltot, a kupák tele, sűrűn emlegetett volt junius harmadikán a mávon a szanatorium és azóta is foly a beszélde sok felé az országban. A turulmadaras kongresszusi emblémát sokan tüzték fel az emberszeretet harcosai.

De tartunk rendet.

Az Akadémia impozáns épületes, a tudomány-nak ez a csöndes csarnoka ugyancsak zajos volt.

A legszebb virágos kert volt be oda és a székes főváros egy elegáns megjelenésű, fáradhatatlan agitációs urasszonya, Bayer Béláné volt ennek a virágos kertnek a szép kertőszőnye. A legszebb száz részével. Ő rendelkezett vasárnap Budapesten. Ez a száz rózsa az ő szavára elfoglalta az Akadémia följáróját: száz édes fehérbe öltözött úri kisasszony, egyik szebb mint a másik. Augusztia hercegnő utját díszítették ők és ez áldott ögnyek fenséges védasszonyával együtt egy szent ügyét. A közönség pedig mindenünnen jött, Magyarország úri nőtársadalmi öregje, fiatalja. Az édes jólelkű matrónát, Ungvár női társadalmának vezérasszonyát Nehrebeczky Györgynét, az Erzsébet rend keresztelését megőljenezték, a Bicska Birkásiné Szüchich Adrienne, (Szabadka), Hegedüs Aladárné, Kollai Imréné, Dr. Alföldy Lajosné (Baja) küldötteivel mutatta meg, hogy a magyar nagyasasszonyoknak klasszikus földjé képviselik, a felső vidékről Tharacy Vilmosné főispánné vett maga körül nagyobb lelkesebb gárdát, Brüsszából Jeszenszky Istvánné mutatta meg, hogy nem jött üres kézzel, valami száz tagot verbuvált maga a táborba, dr. Szerelmehegyi Tivadárné, a kunfőlegyházi polgármesterné pompásan összebórozta a maga híveit, mintha csak az urától tanult volna közigazgatói, igazaz volt Vener

Lászlónak, az egyesület irodáigazgatójának, aki midőn beszámolt arról, hogy az Akadémia dísztermében Magyarország százhuszonegy városa és községéből háromszázhetvennégyen vannak jelen, mikor jelentésében a következőket mondotta:

Ha valamire büszkének lesznek azok, akik a mai gyűlést összehívták és a kik a tüdőbetegség ellen küzdő társadalmi munkát ebben a gyülekezésben szélesebb területben megindították — az a rokonszenv, az a lelkes sorakozás, szinte mondhatnánk: szeretet, melyet a magyar nőkben az életmentés feladatai iránt ébresztési szerencsések voltak. A magyar urasszonyok nem elégedtek meg azokkal a tervekkel, olykor szegényes ötletekkel, melyeket az alap növelésére terveltünk és ajárlottunk, hanem az ügyért szeretettel fáradozó lelkesedés, a nő csodálatos ötletgazdasága, gyakorlati érzéke és nagy tapintata egész új téren indult munkára. Csak most is közgyűléseinkre egész sorogót az új ötleteknek nyújtják be hölgyeink indítványként. Özv. Debreczeni Endróné (Gyoma) szeptember havában a gazdag alföldi községekben általános terményadományok gyűjtését ajánlja. Dr. Wessellyné Balajthy Ilona (Szabadka) az összes tanítónői képezdében együttesen létesítendő ágyalapítványt. Dr. Bignió Béláné (Marosludas) a házi összejövetelek, nagyobb ünnepekének, névnap, születésnapokon stb. az egyesület perselyeit akarja körülhordozni.

Özv. Artner Jenőné urnő (Sopron) az orosz emberbaráti mozgalmak legfőbb jövedelmi tényezőjét ajánlja: az egyetemi emlékérmék, melyet csak meghatározott gyűjtő munkásságról buzhat az illető előbb ezüsten, majd munkáját folytatván, aranyban.

A kivétel módjára is a fenkölt lelkű nő a tapintatával sok megszívlelésre méltót mond. Bizonynyal

— József főherceg halála. Lapunk zártakor vettük a hírt József főherceg haláláról. József főherceg hátfőn este korán lefeküdt s csakhamar esüdes álomba merült. Ágyánál késő éjjelig virrasztottak hozzátartozói. Reggel 4 óra tájban azonnal a főherceg hirtelen rosszul lett, úgy, hogy a komornyikok a főherceggasszonyhoz siettek, s jelentették az aggodalmas fordulatot. Klotild főhercegnő két leányával, kik hetek óta itt vannak, azonnal a beteg ágyához siettek s látván a főherceg állapotát, azonnal háziiorvost telefonáltatott. A házi orvos rögtön megjelent a beteg ágyánál s megtette az élesztési kísérletet, de hiába, mert József főherceg két órai esüdes haláltusa után, 6 óra 25 perckor szívbénulásban meghalt. A főherceg halálának híre az összes főmői hivatalokra, középületekre kitűzték a gyászlobogót. A kikötőben levő hajók zászlóikat félárba eresztették; a hivatalok vezetői, katonai előkelőségek pedig azonnal megjelentek a halottas házban aláírva a kaptusnál kitett gyászívet.

— József főherceg temetése. József főherceg temetése vasárnap délután négy órakor lesz Budapesten a budavári királyi palota Zsigmond kápolnájának a sírboltjában, melyet még a nagy József nádor választott családja elhunyt tagjainak örök nyughelyül. Este fél hat órakor a temetés után Ó felsége vissza utazik Bécsbe.

— Kinevezés. A magyar kir. belügyminiszter Kuber Viktor nyéni állami iskolai tanítót kinevezte a nyéni anyakönyvi kerületbe anyakönyvvezetővé.

— Halálozás. Id. Turóczy István, egy jóra, való kézdívisárhelyi iparos polgártársunk, f. hó 12 én reggel pár heti súlyos szenvedés következtében 66 ik éves korában meghalt, özvegyet s 9 gyermeket hagyva hátra. Temetése jun. 13 án délután ment végbe a rokonság, ismerősök nagy részvételével. A terjedelmes Turóczy családon kívül nagy rokonság közöttük Deák Gerő szászvárosi kollegiumi tanár és Deák Sándor túrkösi ág. ev. pap, mint szerető sógorok jószolgák az elhunytat.

— Jogász estély. A Kézdívisárhelyen s vidékén szüldőző jogász ifjuság junius 24-én szombaton este Kézdívisárhelyen csinos és változatos műsorral összekötött nyári táncmulatságot rendez egy tenisz-pálya berendezési költségei fedezésére. Szívesen ajánljuk a kedélyesnek ígérkező mulatságot a közönség figyelmébe.

— Kérelem. Kiss Károly kézdívisárhelyi polgári leányiskolai tanárnak 25 éves jubileuma alkalmából, halás tanítványai maguk között gyűjtést

indítottak egy alapítványra, mely a jubiláns nevét fogja viselni. E célra már mintegy 140 korona begyűjt, de még igen sokan vannak, akik az alapítványhoz azért nem járultak hozzá, mivel arról tudomásuk nem volt. Hogy tehát az ilyen tanítványok ohaját is teljesíthessük, az alapítvány levelet még szeptember 1-ig nem állítjuk ki, hanem addig elfogadunk arra gyűjtéseket, szíves adományokat, melyeket akár Szabó József áll. tanító, akár alólírott köszönettel elfogad s a lapokban nyilvánosan nyugtatványozni fog. Kézdívisárhely, 1905. junius hó 14 én. Balázs Márton, áll. polgári leányiskolai igazgató.

— A pápa bűnei. Pápa János alessandriai gör. kel. lelkész a kézdívisárhelyi kir. törvényszék junius 10-én tartott főtárgyaláson Bartos Lászlóné, nagyajtai Máté József és társai alessandriai lakosok kárára elkövetett két izbéli magánokirathamítás és sikkasztás büntetése miatt három évi fegyházra és tíz évi hivatalvesztésre ítélte. Pápa az Albina nevű oláh pénzintézet ügynokeként, mint azt hónapokkal ezelőtt részletesen leírtuk volt, faturól-faturára járt és Hermszékmege székely községeiben oláh kamatárkinálta az oláh pénzt földbirtokokra bekebelezés mellett. Váltókat írt alá és számítottatott le az Albínával nagyobb összegekben, mint amennyit kölcsönkérték és a többletet elsikkasztotta. Sok székelyt tett tönkre és birtokát elárvereztette. A nevezettek közül még 40 név több hasonló esetért folyik a büntügyi vizsgálat.

— Halálozás. kézdívisárhelyi Szotyori József timár mester felesége f. hó 11-én hosszas szenvedés után meghalt. Kedden délelőtt temették el Kézdívisárhelyen.

— Tűzvész Kommandó. Az Erdélyi Erdőipar Részvénytársaság gyulafelelyi nagy faipartelepéhez tartozó Kommandó a múlt hét végén nagy tűz pusztított. Egy 12 gatteres gőzfűrészt valahogyan tüzet fogott s leégett; a nagy gépházat azonban a munkások igyekezetének sikerült megmenteni. A leégett gőzfűrészt természetesen biztosítva volt.

KÖZGAZDASÁG.

A lótetű irtása.

Írta: Péter Béla, a kolozsmonostori m. kir. gazdasági tanintézet tanára.

A lótetű irtásának következő a módja:

1. Legsikeresebb az irtás, ha a lótetű fészket kisérdjük s a fészekben lévő petéket vagy fiatal álcákat elpusztítjuk. A lótetű u. i. junius havában tojja le a petéit a fészekbe. E végből a fészket oly-

mikor társait meghasogatta a többi falevelek megkérdezték:

— Hát falevél vagy te? Honnét illatod?

Igen, falevél vagyok, de illatomat a rózsák kölcsönözték. Ha neki, vagy annak az eszmének, melyet képvisel ma népszerűsége van, azt a rózsák, a nők adták és a szíve közepes közepéből köszöni.

És hogyan lelkesedtek az igaz, a szépen átértett beszédén.

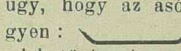
És aztán Erzsébet királyasszony bájos unokája, Augustia főhercegnő! mily édes, vonzó volt megjelenése, mily megindító a hangja.

Hogyan tapadt reá minden figyelem és milyen mélyen voltak átérve a fenkölt szavak. Ez a szép beszéd a magyar nők ligájának védőjévé avatták a királyi sarjat és a hogy fenséges férje József Ágost örült a feleségének nagy diadalán, olyan nagy igaz öröme volt benne az Akadémia nagy, fényes, illusztris hallgatóságának.

Igazán szép, fenséges volt az emberszeretethek mult vasárnapi ünnepe, hatása nem tévedhet a társadalmi közönségnek ingoványai közé, nem engedjük ezt a hangulatot eltemetkezni, ápolni fogjuk a fenkölt fejedelmi ajk apatheozis számba vehető szép szavait, nem engedjük feledésbe, minden erőből jelszóvá fogja tenni a sajtó ez eszmét irányító küzdelmében azt a röpke, de nagy jelentőségű programot: mentsük meg a tüdőbetegeket!

formán készíti elő, hogy földalatti turását elhajlós szög alatt a mélységbe folytatja, azt tojás nagyságú üreggő kibővíti és nyállal kisimítja. Az ekkép elkészített üregbe egy-egy nőstény-lótetű 250 petét is lerak. Ebből érthető aztán a gyors felszaporodásának a lehetősége s azért kell lehetőleg a fészket pusztítani, a hol a következők nemzedéket még együtt kapja az ember. Ha ezt elmulasztjuk, akkor július elején kikelnek a kásaszem nagyságú peték és mint szárnyatlan lótetűálcák egy ideig még a fészekben együtt maradnak, a hogy azonban kissé megnöttek, elsölednek. A fiatal álcák a fészek körül lévő fionon gyökereket rágják el s ezért tapasztalható, hogy a növényzet főleg a fészek fölött pusztul. A lótetű-fészket következőleg kell a földből kiszedni.

Junius végén vagy július elején, mikor a lótetű már letojta petéit s azok esetleg már ki is keltek, de a fiatal lótetűálcák még nem söledtek el, ki kell szedni a fészket a földből tartalmával együtt s forró vízbe kell dobni, hogy a fészekben lévő peték és álcák vagy esetleg a benn tartózkodó anya-lótetű is elpusztuljon. A fészek kikutatása végett mutatós ujjunkat bedugjuk a lótetű furásába és kikutatjuk, hogy a furt lyuktól kiindulva milyen irányban halad a menete, mely a fészekhez vezet. A csatorna irányát így megállapítva szalma vagy fűszállal kikutatjuk a fészek valószínű helyét. A csatorna rendszeren iv alakban vezet a fészekhez. A fészek helye és a lótetű turása a föld színén arról ismerhető fel, hogy azon helyen a növényzet kislul. A lótetű ugyanis a turásait és a fészket mindig a napsütötte meleg helyeken kezdi s midőn a földalatti menetét folytatja, a közben elvágja az utjába eső gyökereket, minek folytán a növényzet ott kivész. A hol tehát látjuk, hogy a növényzet foltonként kislul ott kereshetjük a lótetű fészket. A lótetű fészke a föld színe alatt 10–15 cm. mélységben a menet bejáró nyílásától 18–28 cm. nyire szokott lenni. A mint ujjunkkal a menetet irányát kikutatjuk a fészek helyét a földkeményedéssről észre vehetjük, mert a fészek keményebb falu szokott lenni. Ha kikutatjuk a fészek helyét, akkor ásóval óvatosan kiemeljük a földet a fészekkel együtt s a fészek tartalmát óvatosan beledobjuk forróvízbe, arra vigyázva, hogy egyetlen egy pete vagy fiatal álca se essen le a földre, mert ott életben maradván mégis csak folytatná további kifejlődését s ezzel együtt a vetés pusztítását. A fészket tehát sértetlenül kell kiemelni. Ásó helyett kapát is használhatunk s ügyes kapavágással egyszeribe ki kapálhatjuk a fészket. A hol azonban nagyon elszaporodott a lótetű és tömegesen kell a fészket a földből kiszedni, ott élszerű olyan ást megszerkeszteni, a melynek lapátja két oldalt fel van hajtva perem gyamán, 4 cm. magasságban úgy, hogy az ást lapjának keresztmetszete ez legyen: . Ezáltal meglehetősen annak a lehetősége, hogy a lótetűfészkek az ásról leesusszék.

Némi gyakorlat után egy-egy ember naponta 100–120 fészket képes elpusztítani.

2. A lótetű pusztításának másik módja az, hogy télen a lótetűeknek egy helyre való csalogatása végett, késő ősszel a lótetű járta mezőn több gödröt ásunk s a gödrökbe lótrágyát és répa szeleteket hányunk be. A gödrök 50 cm. mélyek és négyzet alaknak legyenek, a négyzet egy-egy oldala 30 cm-nyi legyen.

A téli zord idő a lótetűeket a gödrökbe hajtja, mert a lótrágya melegét nyújt, a répa szeleten rágódva pedig tovább teherelheti életét a lótetű. Ha azután hideg téli napon felbolygatjuk a gödröket azokban tömegesen találhatjuk együtt a lótetűt s agyonüthetjük vagy másképp megölhetjük.

3. A lótetűjárta helyeken fizeket, melyet főleg vízzel töltöttünk meg beáshatunk, mibe azután éjjeli járkálása alkalmával a lótetű belepotyog és a vízbe fulladva ki nem mászhatik többé. Ugyanugy megfoghatjuk a lótetűt, ha virág eserepet ásunk be a földbe, melynek nyílását bedugaszoltuk. A fizeket a tapasztalás kell a földbe beásni, mert abban az időben, pászás idején, jár a lótetű leginkább a föld színén.

4. A lótetűt még petróleummal is kiirthatjuk, ha t. i. a turásait mentőn a fészek irányában vékony karóval lyukat furunk a földbe s abban petróleumot, öntünk, utána pedig a furt lyukat ismét benyomkodjuk.

5. Miután a lótetűt a vakondok a bubos banka, a varju, s a csóka pusztítja, azért ezeket az állatokat kellene kímélni s a mennyire lehet a lótetűtől ellepelt helyre terelni. Ezek is megteszik a magukét, hogy ez a káros állat pusztuljon.

az igazgató tanács, fog velük érdemileg foglalkozni. Ilyen a svéd jótékonyági bélyegrendszer is, melyért illetékes helyen elintézésre váró kérvényünk már föl is ment és nyilván a politikai viszonyokban leli magyarázatát, hogy ma többet nem jelenthetünk róla. A magyar nőnek szerepe lesz a nemzetpusztító kór onyhításában és egyesületünk tántoríthatatlanul meg van győződve, hogy nélkülük célunkat nem nem érhetjük el. (Küthy Dezső tanár és igazgató ur szépen fejtegette a nőre néző feladatokat ezen a téren). A hadviselésnek legnagyobb eszközét: a pénzt is az ő nemes lelkű fáradozásuk fogja megszerezni. És mi lesz a hála? Az, hogy ha a halál halovány rózsájával megfűstölt, lesorvadt, az életkedvben kiszáradt, a halállal eljegyzett beteg, kinek homlokán a fációs hippokratika borong; — ott azokban a gyógyító házakban, melyeknek minden egyes tégláját a magyar nő lelkesedése hozta össze, a beteg gyógyulván, s ha onnét kijön az, aki előbb a baláknak volt előjegyezve, mikor gyógyultan kijővén az áldott épület küszöbén, bucsuzóban kigördül szeméből a hálának, a megigazulásnak, a serkenő reményeknek, a felpeszdült életkedvnek hálakönyve: ez lesz a leg-szebb jutalom bolygeim. Ez a háladó imádság, mely Égbe száll s mi gyarló emberek föl lekönyörgi gyarlóságunk botlásait. Ilyen oklevelet igazán nem adhat a József Kir. Herceg Szanatóriumi Egyesület!

Helyesen mondja az egyesület és főleg helyesen utalt erre az egyesület ékesszavu elnöke, Lukács György dr. a kinek agilitása, fázthatatlan lelkesedése, rokonszenves egyénisége hozta össze az ünnepet. Aki midőn a margit szigeti fehérasztalnál aposztrofálták, a falevél meséjével felölt. Rózsák közé került a falevél. Sok jó időt töltött körükben és

Hirdetések.

Hirdetmény.

A piac sor utcájában **egy kőház** udvarral, kuttal és hozzátartozó istálló, szín, sertés pajta, és egy kis veteményes kerttel eladó;

ugyszintén a város végén a csernátóni országútra kijövő **föld**, a melynek a csernátóni ut frontja 54 lépés, fele rozsossal és a más fele búzával van bevetve, melyen jó termés mutatkozik az egész terméssel eladó;

a városi határon egy darab **18 vőkafőle föld** bevetve tiszta árpa, pityóka, és kukoricával a teljes terméssel eladó;

egy szép **kert** a város között a melyre házat lehet építeni, frontos helyen eladó;

egy **csűr** csűrkerettel együtt eladó.

Bővebben értekezhetni lehet e lap kiadóhivatalában.

(70. 2-2.)

ISZÁKOSSÁG nincs többé!

Kívánatra bárkinek bérmentesen küldünk egy próbát a COZAPORBól.
Kávé, tea, étel vagy szeszes italban egyformán adható az ivó tudta nélkül.

(54. 6-10.)

A COZAPOR többet ér, mint a világ minden szöbeszedő a tartózkodásról, mert csodálatos ellenzenyvesítő teszi az iszákosnak a szeszes italt. A COZA oly eszesen és biztosan hat, hogy azt feleség, testvér avagy gyermek orvánt, az ivónak tudta nélkül adhatja és az illető mégis nem is sejti mi okozta javulását.

COZA a családok ezreit békítette ki ismét, sok-sok ezer férfit a szőgyön és becsotolenságtól megmentett, kik később józan polgárok és ügyes üzletemberek lettek. Temérdek fiatal embert a jó utra, és szerencséhez segített és sok ember életét számos évvel meghosszabbította.

Az intézet mely a COZAPOR tulajdonosa, mindazoknak, kik kívánják egy próba adagot és egy köszönő levelet a könyvet díj és költ. bérmentesen küld, hogy így bárki is meggyőződhessen biztos hatásáról. Kérjük, hogy az egészségre teljesen ártalmatlan.

1 GYŰJTEMÉNY 96 szám.
Vázza ki ezen szelvényt és küldj, még ma az intézetnek.
(Levelek 25 fillér, levelezőlapok 10 fillérre bérmentesítendőek.)

COZA INSTITUTE (Dept. 96), 62.

Chancery Lane, London, Anglia.

Hirdetések olcsó áron felvételnek e lap kiadóhivatalában.

Ajánlom a nagyérdemű közönségnek a legújabb és legdivatosabb bál, eljegyzési és esketési meghívókat, értesítéseket, névjegyeket, továbbá mindenemű alkalmi és más nyomtatványokat nagyon diszes kiállításban. — Gyászkoszorúk szallagaira feliratok fekete, arany és ezüst nyomással vagy valódi érebetükkel, melyek a szallagról soha le nem hullnak — olcsó áron eszközöltetnek.

Levelezőlapalbumok.
Emlékkönyvek.

Mindennemű szükségeltető községi, közgazgatási, egyházi és ügyvédi nyomtatványok mind raktáron vannak. * * *

Ima- és énekkönyveket, úgy katolikusok mint reformátusok részére nagy választékban tartok. Továbbá mindennemű kép-, mese- és állomaskönyvek, legújabb népdalok nagy raktáron. Mindennemű tankönyvek, tanszerek és naptárok dus választékban.

A „Székelyföld“ kiadóhivatala.

Könyvkötészetemben minden fajta könyvek bekötését nagyon jutányos áron eszközölöm és azokat kívánatra ellátatom ércsarkokkal, miáltal azok tisztelet tartosabbakká válnak. Bőrárukban nagy választék van raktáron, u. m.: pénzszerszények, dohány-, cigaretta-, szivar- és névjegy-tárcák. Fü-

gók, bajuszkefék. Továbbá acél- és nikkelt remontoar zsebórák, pisztolyok, revolverek, szemüvegek, hegedűhurok, evikkek, olvasók, borotvák

IFJ. JANGSÓ MÓZES

gőzerőre berendezett könyvnyomdája, könyvkötészete, papír-, írószer- és könyvkereskedése

KÉZDIVÁSÁRHELYT.

a „Jancsó“-féle gyógytár mellett.

A Székelyföld legnagyobb nyomtatványraktára.

Butorraktáromban mindigállandóan raktáron tartok szalon-, ebédlő- és hálószoba berendezéseket, vaságyakat, gyermekkoszort, ablak carnisokat, hajlított és

préselt ületű székeket, chiffonokat, mosdó-, éjjeli- és étszekerényeket, ebédlő és heverő diványokat, matracokat stb., stb., melyeket a jelenleg újonnan berendezett asztalos műhelyemben kitűnő száraz anyagból saját felügyeletem alatt készíttetek s olcsó árak mellett bocsátok szives rendelkezésre.